

SjekkIT

Et verktøy for å måle og bygge IKT sikkerhetskultur

Stig O. Johnsen, Odd H. Longva, Maria B. Line - SINTEF

Til: Ansvarlig for bruk av verktøyet

I Stortingsmelding 7 (2001-2002) står det: ”det ledelsen systematisk gir oppmerksomhet og prioritet, blir kultur” – og slik er det også med IKT-sikkerhetskultur. Sikkerhetskultur omfatter vanligvis kunnskap, holdninger og atferd hos enkeltindivider og grupper. Utvikling og forbedring av sikkerhetskulturen er en aktivitet som krever tid, oppmerksomhet og innsats både fra ledelsen og hver enkelt ansatt. Forbedring og utvikling av sikkerhetskultur er ikke ett enkelt skippertak, men en kontinuerlig forbedringsprosess.

SjekkIT kan benyttes til å evaluere dagens status, brukes som et verktøy til å forbedre bevissthet og kompetanse om IKT sikkerhet og til å videreutvikle og forbedre IKT- sikkerhetskulturen. Formålet er å unngå produksjonsproblemer eller unødvendige produksjonsstopp ved å sørge for at kompetansenivået knyttet til IKT-sikkerhet er på topp.

Når en skal ta i bruk SjekkIT metoden, anbefaler vi at følgende tre hovedaktiviteter gjennomføres:

- 1. Planlegg bruken av SjekkIT - ca ½ dag med ledelsen (hva vil man fokusere på)**
- 2. Gjennomfør SjekkIT - ca ½ dag med brukerne (utfylling av skjema og gruppediskusjon)**
- 3. Følg opp resultatene fra SjekkIT - ca ½ dag med ledelsen og de som har deltatt**

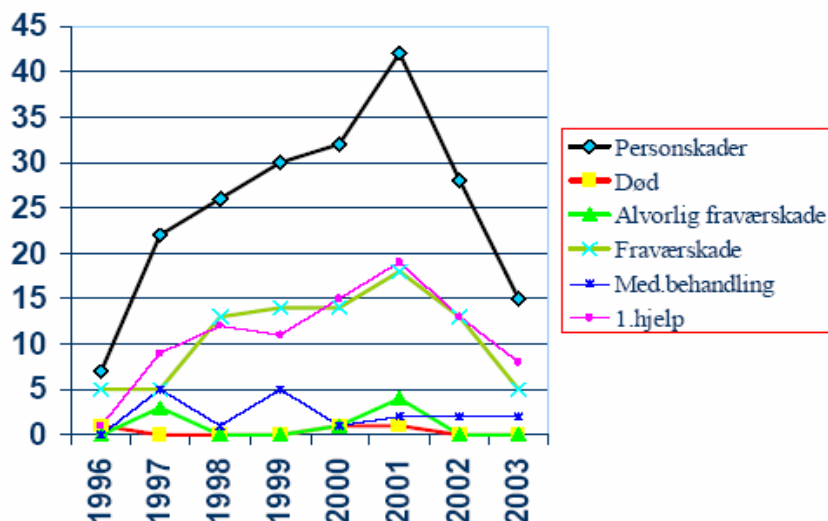
Disse aktivitetene er beskrevet mer fullstendig nedenfor, men en slik fremgangsmåte er en vanlig prosess i forbindelse med organisasjonsutvikling og forbedring av sikkerhet. SjekkIT kan brukes som basis for å videreutvikle holdninger, atferd og forebygge uønskede hendelser.

Noen viktige områder som kan evalueres og videreutvikles via SjekkIT er:

- Lederengasjement
- Rapporteringskultur og løpende læring av hendelser
- Løpende tilpasning av rutiner/prosedyrer og regler i samarbeid
- Opplæring og utvikling av felles verdier

Valg av områder gjøres i samråd med organisasjonen slik at verktøyet kan skreddersyes etter behov. Både spørsmål og kolonner kan justeres.

De prosjektene hos SINTEF og NTNU som har basert seg på en bred tilnærming av sikkerhetskultur med gode gruppeprosesser, har vært vellykket. Et eksempel på et slikt prosjekt vises i figur 1, hvor resultatet av en tilsvarende prosess igangsatt i 2001 ga meget positive resultater av utvikling av ulykkesfrekvensen i de påfølgende årene. I eksempelet har vi hentet et ”safety”-eksempel, men dette eksempelet kan absolutt overføres til ”security”.

Figur 1: Utvikling av ulykker etter igangsetting av sikkerhetstiltak i 2001

Hovedaktivitetene i SjekKIT kan beskrives slik:

1. Planlegg bruken av SjekKIT:

- Avklar hvem skal eie forbedringsprosessen knyttet til å fylle ut skjemaet. Vårt råd er at ledelsen, sjefene må eie prosessen knyttet til å fylle ut skjemaet og behandle resultatet.
- Avklar hvilke områder som skal forbedres via SjekKIT og hvem som er målgruppen. Foreslått målgruppe på en plattform er de som bruker IKT-utstyr i jobben, eksempelvis sentral kontrollromsoperatør (SKR), administrativt personell, leverandører osv.
- Identifiser indikatorer som skal følges opp og forbedres i forbindelse med undersøkelsen. Indikatorer kan eksempelvis være tid og ressurser brukt til å behandle uønskede hendelser.
- Tilpass skjemaet til målgruppe og fokusområde ved å velge ut spørsmål som du synes er relevante.

2. Gjennomfør SjekKIT-undersøkelsen:

- Send ut skjemaet til målgruppen og sørg for at det fylles ut, gjerne via orienteringsmøte.
- Diskuter svarene i en gruppe bestående av ledelse og ansatte/målgruppen. Prioriter de 4-5 viktigste forbedringsområdene i samarbeid i gruppen.
- Identifiser tiltak, med ansvarlige og målsatt sluttdato, som kan forbedre sikkerhetskulturen for de utvalgte områdene. Gjennomfør dette i en god gruppeprosess, slik at både de ansatte og ledelsen opplever at de har eierskap til prosessen og resultatet. Spesielt det å diskutere holdninger, atferd og tiltak i en felles arena mellom ledelsen og de ansatte har vist seg å være konstruktivt. Sjansen for å lykkes med gjennomføring av noe øker hvis folk får være med å bestemme selv.

3. Følg opp resultatene fra SjekKIT

- Følg opp tiltakene periodisk, slik at barrierer og forsinkelser ikke setter en stopper for tiltakene.
- Følg opp utvikling av holdninger. Gjennomfør forbedringstiltak som også innebærer endringer av interne regler og rutiner. Arranger gjerne møter med de som har deltatt.
- Gjennomfør spørreundersøkelsen etter et års tid for å følge opp utvikling av svar som gis.
- Følg opp indikatorene som er valgt ut, og sjekk at tiltakene leder til en positiv utvikling.

Vi foreslår at skjemaet tas i bruk ut fra et reelt behov for å kunne videreutvikle sikkerheten og sikkerhetskulturen. I forbindelse med Integrerte Operasjoner kan verktøyet bidra positivt.